

PASSFR.EU

A Digital Learning Platform for Generation Z:
Passport to IFRS®

IFRS® 13 Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü Neden
Gereklidir?

Temel Tanımlar Nedir?

*Gerçeğe
uygun değer*

Piyasa katılımcıları arasında ölçüm tarihinde gerçekleşecek olağan bir işlemde bir varlığın satışında elde edilecek veya bir borcun devrinde ödenecek fiyattır.

Temel Tanımlar Nedir?

*Gerçeğe
uygun değer*

Piyasa katılımcıları arasında ölçüm tarihinde gerçekleşecek olağan bir işlemde bir varlığın satışında elde edilecek veya bir borcun devrinde ödenecek fiyattır.

Aktif piyasa

Varlık veya borca ilişkin işlemlerin, fiyatlandırma bilgisi sağlamaya yönelik yeterli sıklıkta ve hacimde sürekli bir şekilde gerçekleştiği piyasadır.

Temel Tanımlar Nedir?

Gerçeğe uygun değer

Piyasa katılımcıları arasında ölçüm tarihinde gerçekleşecek olağan bir işlemde bir varlığın satışında elde edilecek veya bir borcun devrinde ödenecek fiyattır.

Aktif piyasa

Varlık veya borca ilişkin işlemlerin, fiyatlandırma bilgisi sağlamaya yönelik yeterli sıklıkta ve hacimde sürekli bir şekilde gerçekleştiği piyasadır.

En avantajlı piyasa

İşlem maliyetleri ve taşıma maliyetleri dikkate alındıktan sonra, varlığın satışından elde edilen tutarı en üst seviyeye yükselten veya borcun devredilmesi için ödenen tutarı asgari seviyeye indiren piyasadır.

Temel Tanımlar Nedir?

Gerçeğe uygun değer

Piyasa katılımcıları arasında ölçüm tarihinde gerçekleşecek olağan bir işlemde bir varlığın satışında elde edilecek veya bir borcun devrinde ödenecek fiyattır.

Aktif piyasa

Varlık veya borca ilişkin işlemlerin, fiyatlandırma bilgisi sağlamaya yönelik yeterli sıklıkta ve hacimde sürekli bir şekilde gerçekleştiği piyasadır.

En avantajlı piyasa

İşlem maliyetleri ve taşıma maliyetleri dikkate alındıktan sonra, varlığın satışından elde edilen tutarı en üst seviyeye yükselten veya borcun devredilmesi için ödenen tutarı asgari seviyeye indiren piyasadır.

Asıl piyasa

Varlığın veya borcun en yüksek hacimde ve seviyede işlem gördüğü piyasadır.

Temel Tanımlar Nedir?

Maliyet yaklaşımı

Bir varlığın hizmet kapasitesini yenilemek amacıyla halihazırda gerekli olan cari tutarı yansıtan gerçeğe uygun değer ölçüm yöntemlerinden biridir (cari yenileme maliyeti olarak ifade edilir).

Temel Tanımlar Nedir?

Maliyet yaklaşımı

Bir varlığın hizmet kapasitesini yenilemek amacıyla halihazırda gerekli olan cari tutarı yansıtan gerçeğe uygun değer ölçüm yöntemlerinden biridir (cari yenileme maliyeti olarak ifade edilir).

Gelir yaklaşımı

Gelecekteki tutarları tek bir cari tutara (iskonto edilmiş tutara) dönüştüren gerçeğe uygun değer ölçüm yöntemlerinden biridir. Gerçeğe uygun değer ölçümü gelecekteki söz konusu tutarlara ilişkin cari piyasa beklentilerinin gösterdiği değer olarak belirlenir.

Temel Tanımlar Nedir?

Maliyet yaklaşımı

Bir varlığın hizmet kapasitesini yenilemek amacıyla halihazırda gerekli olan cari tutarı yansıtan gerçeğe uygun değer ölçüm yöntemlerinden biridir (cari yenileme maliyeti olarak ifade edilir).

Gelir yaklaşımı

Gelecekteki tutarları tek bir cari tutara (iskonto edilmiş tutara) dönüştüren gerçeğe uygun değer ölçüm yöntemlerinden biridir. Gerçeğe uygun değer ölçümü gelecekteki söz konusu tutarlara ilişkin cari piyasa beklentilerinin gösterdiği değer olarak belirlenir.

Piyasa yaklaşımı

Özdeş veya karşılaştırılabilir (benzer) varlıklar, borçlar veya varlık ve borçlardan oluşan bir grubu içeren piyasa işlemlerinden elde edilen fiyatları ve diğer ilgili bilgileri kullanan gerçeğe uygun değer ölçüm yöntemlerinden biridir.

Gerçeğe Uygun Değer Üzerinden Muhasebeleştirme

Gerçeğe Uygun Değer Üzerinden Muhasebeleştirme Örneği

Durum

Aracı X İşletmesi, malları hızlı bir şekilde satın almak ve fiyat dalgalanmalarından kazanç sağlamak amacıyla satın almakta, dolayısıyla böyle bir işletme malları gerçeğe uygun değer üzerinden değerlendirmektedir. X İşletmesi, Mart ayında iflas etmiş bir işletmeden 10.000 PB karşılığında bir otomobil satın almıştır. Otomobil gelecekte yeniden satılacaktır. Normal koşullar altında, piyasada benzer bir otomobilin maliyeti 12.000 PB'dir. X işletmesi, stokları 12.000 PB olarak gerçeğe uygun değeri üzerinden muhasebeleştirecektir.

Gerçeğe Uygun Değer Üzerinden Muhasebeleştirme Örneği

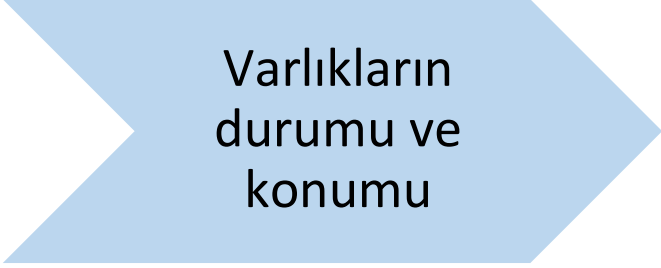
Durum

Aracı X İşletmesi, malları hızlı bir şekilde satın almak ve fiyat dalgalanmalarından kazanç sağlamak amacıyla satın almakta, dolayısıyla böyle bir işletme malları gerçeğe uygun değer üzerinden değerlendirmektedir. X İşletmesi, Mart ayında iflas etmiş bir işletmeden 10.000 PB karşılığında bir otomobil satın almıştır. Otomobil gelecekte yeniden satılacaktır. Normal koşullar altında, piyasada benzer bir otomobilin maliyeti 12.000 PB'dir. X işletmesi, stokları 12.000 PB olarak gerçeğe uygun değeri üzerinden muhasebeleştirecektir.

Kayıt

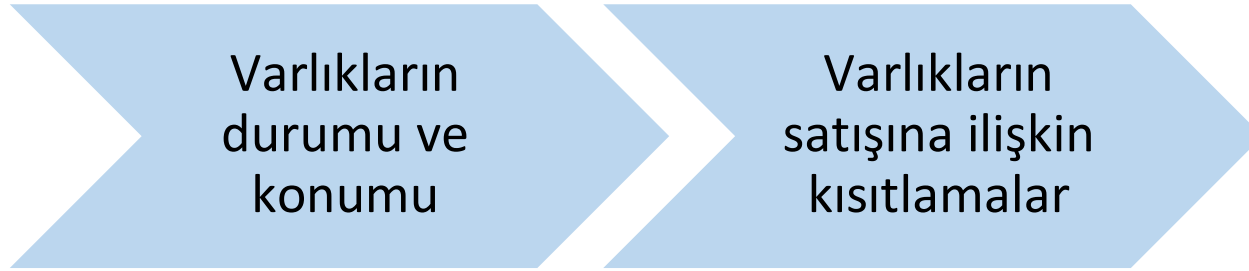
Stoklar	12.000 PB
Kasa	10.000 PB
Gelirler	2.000 PB

Varlıkların Özelliklerinin Değerlendirilmesine İlişkin Örnekler

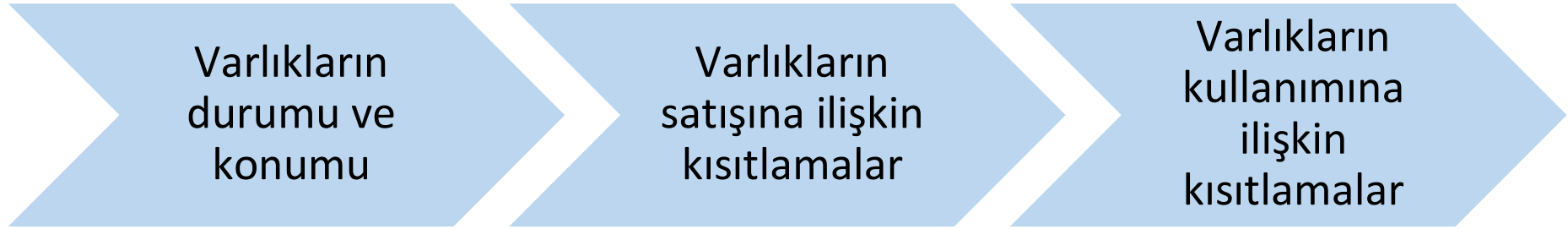

Varlıkların
durumu ve
konumu

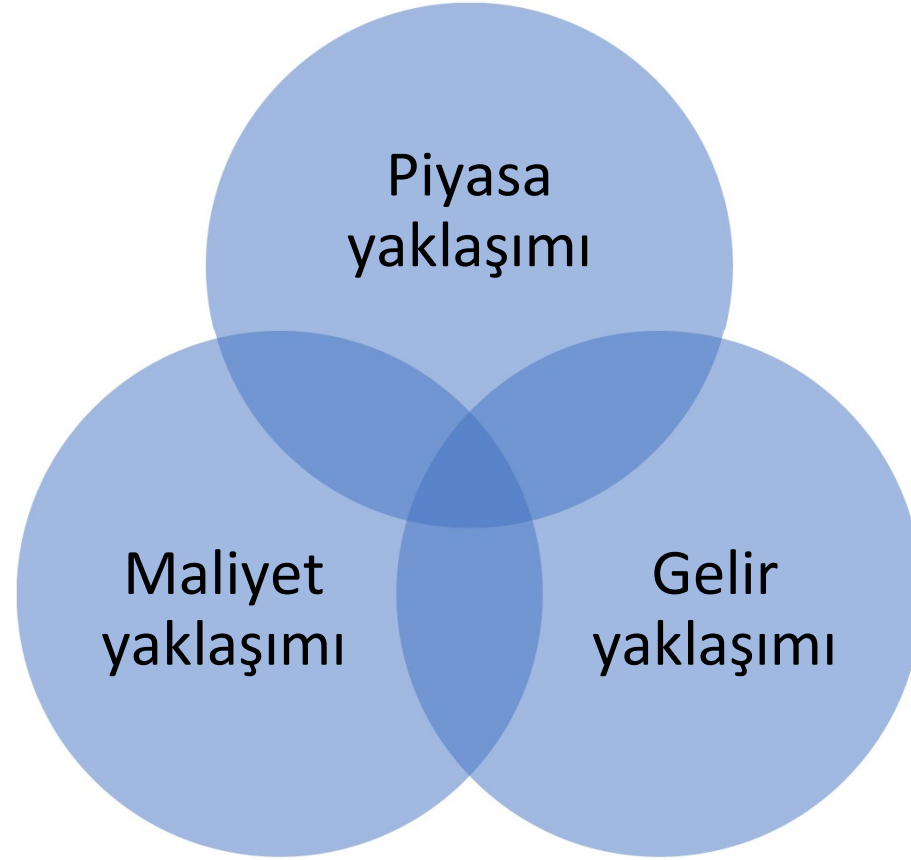
Varlıkların Özelliklerinin Değerlendirilmesine İlişkin Örnekler

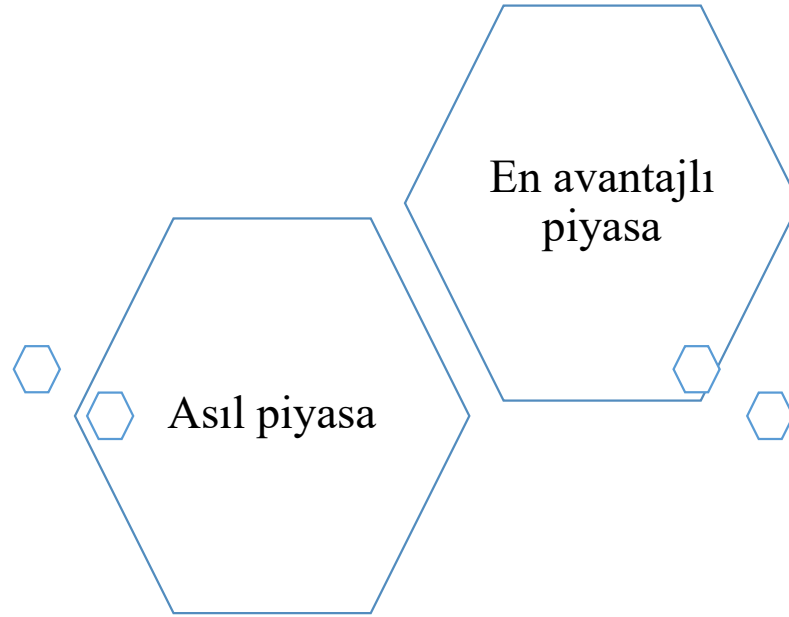
Varlıkların Özelliklerinin Değerlendirilmesine İlişkin Örnekler

Gerçeğe Uygun Değeri Ölçmek İçin Kullanılan Değerleme Yöntemleri

Piyasa Yaklaşımı

Piyasa Yaklaşımı

- İşletme, varlık ve borçların değerlendirilme tarihinde asıl piyasaya (veya en avantajlı piyasaya) erişebilmelidir.

Piyasa Yaklaşımı

- İşletme, varlık ve borçların değerlendirilme tarihinde asıl piyasaya (veya en avantajlı piyasaya) erişebilmelidir.
- Farklı faaliyetleri bulunan farklı işletmeler farklı piyasalara erişebileceğinden, aynı varlığa veya borca ilişkin asıl piyasa, farklı işletmeler için farklı olabilir.

Piyasa Yaklaşımı

- İşletme, varlık ve borçların değerlendirme tarihinde asıl piyasaya (veya en avantajlı piyasaya) erişebilmelidir.
- Farklı faaliyetleri bulunan farklı işletmeler farklı piyasalara erişebileceğinden, aynı varlığa veya borca ilişkin asıl piyasa, farklı işletmeler için farklı olabilir.
- Bu nedenle, asıl piyasa, belirli varlıkları satma veya belirli borçları devretme olasılığını göz önünde bulundurarak işletmenin bakış açısına göre değerlendirilir.

Piyasa Yaklaşımı

- Varlığın veya borcun gerçeğe uygun değerini ölçmek üzere kullanılan asıl piyasadaki (ya da en avantajlı piyasadaki) fiyat, işlem maliyetlerine göre düzeltilmez.

Piyasa Yaklaşımı

- Varlığın veya borcun gerçeğe uygun değerini ölçmek üzere kullanılan asıl piyasadaki (ya da en avantajlı piyasadaki) fiyat, işlem maliyetlerine göre düzeltilmez.
- İşlem maliyetleri, belirli bir işlem için değişebileceğinden, varlığın veya borcun özelliği değildir.

Piyasa Yaklaşımı

Asıl piyasadaki örnek:

Piyasa	A	B
Fiyat, PB	12.000	15.000
Taşıma maliyetleri, PB	2.000	3.000
İşlem maliyetleri, PB	1.000	1.200

Piyasa Yaklaşımı

Asıl piyasadaki örnek:

Piyasa	A	B
Fiyat, PB	12.000	15.000
Taşıma maliyetleri, PB	2.000	3.000
İşlem maliyetleri, PB	1.000	1.200

Varlıkların gerçeğe uygun değeri 12.000 PB – 2.000 PB = 10.000 PB

Piyasa Yaklaşımı

En avantajlı piyasadaki örnek

Piyasa	A	B
Fiyat, PB	12.000	15.000
Taşıma maliyetleri, PB	2.000	3.000
İşlem maliyetleri, PB	1.000	1.200

Piyasa Yaklaşımı

En avantajlı piyasadaki örnek

Piyasa	A	B
Fiyat, PB	12.000	15.000
Taşıma maliyetleri, PB	2.000	3.000
İşlem maliyetleri, PB	1.000	1.200

A piyasasında elde edilen net tutar $12.000 \text{ PB} - 2.000 \text{ PB} - 1.000 \text{ PB} = 9.000 \text{ PB}$

Piyasa Yaklaşımı

En avantajlı piyasadaki örnek

Piyasa	A	B
Fiyat, PB	12.000	15.000
Taşıma maliyetleri, PB	2.000	3.000
İşlem maliyetleri, PB	1.000	1.200

A piyasasında elde edilen net tutar $12.000 \text{ PB} - 2.000 \text{ PB} - 1.000 \text{ PB} = 9.000 \text{ PB}$

B piyasasında elde edilen net tutar $15.000 \text{ PB} - 3.000 \text{ PB} - 1.200 \text{ PB} = 10.800 \text{ PB}$

Piyasa Yaklaşımı

En avantajlı piyasadaki örnek

Piyasa	A	B
Fiyat, PB	12.000	15.000
Taşıma maliyetleri, PB	2.000	3.000
İşlem maliyetleri, PB	1.000	1.200

A piyasasında elde edilen net tutar $12.000 \text{ PB} - 2.000 \text{ PB} - 1.000 \text{ PB} = 9.000 \text{ PB}$

*B piyasasında elde edilen net tutar $15.000 \text{ PB} - 3.000 \text{ PB} - 1.200 \text{ PB} =$
10.800 PB*

Bu nedenle, en avantajlı piyasa B piyasasıdır.

Varlıkların gerçeğe uygun değeri, en avantajlı piyasada (B) elde edildiği gibi 12.000 PB'dir ($15.000 \text{ PB} - 3.000 \text{ PB}$, işlem maliyetleri hesaba katılmadan).

Maliyet Yaklaşımı

Maliyet Yaklaşımına Göre Gerçeğe Uygun Değerin Belirlenmesi

Durum	X Şirketi, iki yıl önce 50.000 PB'ye özel üretim ekipmanı satın almıştır. Bugün, işletmenin üretim ekipmanının gerçeğe uygun değerini belirleme ihtiyacı vardır. İşletme, piyasada benzer bir ürün bulunmadığından maliyet yaklaşımını uygulamayı uygun görmektedir ve bu nedenle piyasa yaklaşımını uygulamaz.
-------	---

Maliyet Yaklaşımına Göre Gerçeğe Uygun Değerin Belirlenmesi

Durum	X Şirketi, iki yıl önce 50.000 PB'ye özel üretim ekipmanı satın almıştır. Bugün, işletmenin üretim ekipmanının gerçeğe uygun değerini belirleme ihtiyacı vardır. İşletme, piyasada benzer bir ürün bulunmadığından maliyet yaklaşımını uygulamayı uygun görmektedir ve bu nedenle piyasa yaklaşımını uygulamaz.
Gerçeğe uygun değer ölçümü	Talep üzerine, Z Şirketi, benzer bir ekipmanı üretmenin ne kadara mal olacağına dair bir tahminde bulunmuştur. Bu tür ekipmanı üretmenin maliyeti 60.000 PB olacaktır. Ancak değer eskime nedeniyle düzeltilmesi gerektiğinden, bu değer gerçeğe uygun değer olarak kabul edilemez. X Şirketi'ndeki uzmanlar, ekipmanın yeni eşdeğerin %65'i değerinde olması gerektiğini belirlemiştir. Bu nedenle, gerçeğe uygun değer 39.000 PB'dir (60.000 PB x %65).

Gerçeğe Uygun Değer İçin Gelir Yaklaşımı

Gerçeğe Uygun Değer İçin Gelir Yaklaşımı

Bugünkü değer yöntemleri

Opsiyon fiyatlama modelleri

Çok dönemli artık kazanç yöntemi

Gerçeğe Uygun Değeri Belirlemeye Yönelik
Bugünkü Değer Yöntemi

Gerçeğe Uygun Değeri Belirlemeye Yönelik Bugünkü Değer Yöntemi

- **Nakit akışları ve iskonto oranları, piyasa katılımcıları tarafından kullanılan piyasa varsayımlarını yansıtmalıdır;**

Gerçeğe Uygun Değeri Belirlemeye Yönelik Bugünkü Değer Yöntemi

- Nakit akışları ve iskonto oranları, piyasa katılımcıları tarafından kullanılan piyasa varsayımlarını yansıtmalıdır;
- **Nakit akışları ve iskonto oranları sadece ölçüme konu olan varlık veya borca ilişkin unsurları dikkate almalıdır;**

Gerçeğe Uygun Değeri Belirlemeye Yönelik Bugünkü Değer Yöntemi

- Nakit akışları ve iskonto oranları, piyasa katılımcıları tarafından kullanılan piyasa varsayımlarını yansıtmalıdır;
- Nakit akışları ve iskonto oranları sadece ölçüme konu olan varlık veya borca ilişkin unsurları dikkate almalıdır;
- **Risk faktörlerinin birden fazla dikkate alınmasını engellemek ya da risk unsurlarının etkilerini ihmal etmemek üzere, iskonto oranları nakit akışlarının yapısına uygun varsayımlarla tutarlı varsayımları yansıtmalıdır;**

Gerçeğe Uygun Değeri Belirlemeye Yönelik Bugünkü Değer Yöntemi

- Nakit akışları ve iskonto oranları, piyasa katılımcıları tarafından kullanılan piyasa varsayımlarını yansıtmalıdır;
- Nakit akışları ve iskonto oranları sadece ölçüme konu olan varlık veya borca ilişkin unsurları dikkate almalıdır;
- Risk faktörlerinin birden fazla dikkate alınmasını engellemek ya da risk unsurlarının etkilerini ihmal etmemek üzere, iskonto oranları nakit akışlarının yapısına uygun varsayımlarla tutarlı varsayımları yansıtmalıdır;
- **Nakit akışlarına ve iskonto oranlarına ilişkin varsayımlar kendi içerisinde tutarlı olmalıdır;**

Gerçeğe Uygun Değeri Belirlemeye Yönelik Bugünkü Değer Yöntemi

- Nakit akışları ve iskonto oranları, piyasa katılımcıları tarafından kullanılan piyasa varsayımlarını yansıtmalıdır;
- Nakit akışları ve iskonto oranları sadece ölçüme konu olan varlık veya borca ilişkin unsurları dikkate almalıdır;
- Risk faktörlerinin birden fazla dikkate alınmasını engellemek ya da risk unsurlarının etkilerini ihmal etmemek üzere, iskonto oranları nakit akışlarının yapısına uygun varsayımlarla tutarlı varsayımları yansıtmalıdır;
- Nakit akışlarına ve iskonto oranlarına ilişkin varsayımlar kendi içerisinde tutarlı olmalıdır;
- **İskonto oranları, nakit akışlarının para birimine ilişkin ekonomik unsurlarla tutarlı olmalıdır.**

Gelir Yaklaşımına Göre Gerçeğe Uygun Değerin Belirlenmesi

Durum	X Şirketi, 2 yıl boyunca taksitler halinde 50.000 PB karşılığında üretim ekipmanı satın almıştır. Ödemeler, faiz dahil 25.000 PB'den yılda bir kez yapılmıştır. Yıllık faiz oranı %3'tür.
Varlıkların gerçeğe uygun değeri	Net Bugünkü Değer= $25.000/[(1+0,03)^1 + 25.000/[(1+0,03)]^2]$ =47.836,74 PB
Uzun vadeli borçların bugünkü kısmının gerçeğe uygun değeri	Net Bugünkü Değer= $25.000/[(1+0,03)]^1$ =24.271,84 PB

Gelir Yaklaşımına Göre Gerçeğe Uygun Değerin Belirlenmesi

Durum	X Şirketi, 2 yıl boyunca taksitler halinde 50.000 PB karşılığında üretim ekipmanı satın almıştır. Ödemeler, faiz dahil 25.000 PB'den yılda bir kez yapılmıştır. Yıllık faiz oranı %3'tür.
Varlıkların gerçeğe uygun değeri	Net Bugünkü Değer= $25.000/[(1+0,03)]^1 + 25.000/[(1+0,03)]^2$ =47.836,74 PB
Uzun vadeli borçların bugünkü kısmının gerçeğe uygun değeri	Net Bugünkü Değer= $25.000/[(1+0,03)]^1$ =24.271,84 PB
Edinim tarihindeki yevmiye kayıtları	Kayıt Maddi duran varlıklar (ekipman) 47.836,74 PB Uzun vadeli borçlar 23.564,90 PB Kısa vadeli borçlar 24.271,84 PB

Gerçeğe Uygun Değer Hiyerarşisi

Seviye 1

- Aktif piyasalardaki fiyat

Gerçeğe Uygun Değer Hiyerarşisi

Seviye 1

- Aktif piyasalardaki fiyat

Seviye 2

- Aktif piyasalar olmadığında, özdeş bir piyasada aynı veya benzer varlıkların veya borçların aktif piyasalardaki fiyatı.

Gerçeğe Uygun Değer Hiyerarşisi

Seviye 1

- Aktif piyasalardaki fiyat

Seviye 2

- Aktif piyasalar olmadığında, özdeş bir piyasada aynı veya benzer varlıkların veya borçların aktif piyasalardaki fiyatı.

Seviye 3

- Katılımcı risklerini değerlendirdikten sonra varsayımlara dayalı fiyat

Gerçeğe Uygun Değer Hiyerarşisi

Gerçeğe Uygun Değer Hiyerarşisi

Seviye	Açıklama
Seviye 1	<p>Bu seviyede vurgu aşağıdakileri belirlemeye yöneliktir:</p> <ul style="list-style-type: none">· Varlığa veya borca ilişkin asıl piyasa ya da asıl piyasanın bulunmaması durumunda en avantajlı piyasa;· İşletmenin ölçüm tarihinde söz konusu varlık veya borç için bu piyasadaki fiyattan işlem yapıp yapamayacağı.

Gerçeğe Uygun Değer Hiyerarşisi

Seviye	Açıklama
Seviye 2	<p>Varlığa veya borca ilişkin belirlenmiş (sözleşmeye dayalı olarak) bir sürenin bulunması durumunda, gözlem süresi ve Seviye 2 aşağıdakileri kapsar:</p> <ul style="list-style-type: none">• Benzer varlık veya borçların aktif piyasalardaki kotasyon fiyatları;• Özdeş ya da benzer varlık veya borçların aktif olmayan piyasalardaki kotasyon fiyatları;• Varlık veya borca ilişkin kotasyon fiyatları dışındaki gözlemlenebilir girdiler.

Gerçeğe Uygun Değer Hiyerarşisi

Seviye	Açıklama
Seviye 3	<p>Seviye 3 girdileri, gözlemlenebilir olmayan girdilerdir ve ilgili gözlemlenebilir girdiler bulunmadığında gerçeğe uygun değeri ölçmek amacıyla kullanılır. Ölçüm tarihinde varlığa veya borca ilişkin piyasa faaliyetlerinin olmadığı veya az olduğu durumlarda buna izin verilir. Bu durumda, gözlemlenebilir olmayan girdiler, piyasa katılımcılarının riske ilişkin varsayımları da dahil olmak üzere varlığın veya borcun fiyatlandırılmasında kullandıkları varsayımları yansıtır. Riske ilişkin varsayımlar, gerçeğe uygun değeri ölçmek üzere kullanılan belirli bir değerlendirme yönteminde (fiyatlandırma yöntemi gibi) yer alan riski ve değerlendirme yönteminde kullanılan girdilerde yer alan riski kapsar.</p>

Finansal Tablo Kullanıcılarına Hangi Bilgiler Açıklanır?

- İlk olarak, işletme, ilk defa finansal tablolara alındıktan sonra tekrar eden ya da tekrar etmeyen bir esasa dayalı olarak gerçeğe uygun değer üzerinden ölçülen varlıklara ve borçlara ilişkin değerlendirme yöntemlerini ve bu ölçümlerin oluşturulmasında kullanılan girdileri açıklar.
- İkinci olarak, gözlemlenebilir olmayan önemli girdilerin kullanıldığı tekrar eden gerçeğe uygun değer ölçümleri açısından (Seviye 3) ölçümlerin, döneme ilişkin kâr veya zarar ile diğer kapsamlı gelire etkisini açıklar.

Finansal Tablo Kullanıcılarına Hangi Bilgiler Açıklanır?

- İlk olarak, işletme, ilk defa finansal tablolara alındıktan sonra tekrar eden ya da tekrar etmeyen bir esasa dayalı olarak gerçeğe uygun değer üzerinden ölçülen varlıklara ve borçlara ilişkin değerlendirme yöntemlerini ve bu ölçümlerin oluşturulmasında kullanılan girdileri açıklar.
- İkinci olarak, gözlemlenebilir olmayan önemli girdilerin kullanıldığı tekrar eden gerçeğe uygun değer ölçümleri açısından (Seviye 3) ölçümlerin, döneme ilişkin kâr veya zarar ile diğer kapsamlı gelire etkisini açıklar.

Örnek

Piyasa	A	B	C	D
Fiyat, PB	100.000	110.000	90.000	98.000
İşlem maliyeti, PB	12.000	12.000	11.500	11.000
Taşıma maliyeti, PB	3.000	2.000	4.500	5.000

Örnek

Maliyet Yapısı	Hammadde, PB	İşçilik, PB	Test etme, PB	Toplam, PB
Tedarikçi Z	60.000	15.000	12.000	87.000
Tedarikçi X	70.000	20.000	8.000	98.000

Örnek

Piyasa	A	B	C	D
Makine için alınan net tutarın hesaplanması, PB	$100.000 - 12.000 - 3.000 = \underline{85.000}$	$110.000 - 12.000 - 2.000 = \underline{96.000}$	$90.000 - 11.500 - 4.500 = \underline{74.000}$	$98.000 - 11.000 - 5.000 = \underline{82.000}$

B piyasasında, makinenin gerçeğe uygun değeri, işlem maliyetlerini hesaba katmadan 108.000 PB'dir ($110.000 \text{ PB} - 2.000 \text{ PB}$).

Örnek

- Maliyet yaklaşımına bağılı olarak, makinenin değerinin 87.000 PB ile 98.000 PB arasında değiştiği tespit edilmiştir. Makinenin uygulamada kullanılmadığı bilindiği için, eskime değerlendirilmez.

	Maliyet yaklaşımı	Piyasa yaklaşımı (Piyasa B)
Makinenin değeri, PB	<u>87.000PB – 98.000PB</u>	<u>108.000PB</u>

Örnek

- Maliyet yaklaşımına bağlı olarak, makinenin değerinin 87.000 PB ile 98.000 PB arasında değiştiği tespit edilmiştir. Makinenin uygulamada kullanılmadığı bilindiği için, eskime değerlendirilmez.

	Maliyet yaklaşımı	Piyasa yaklaşımı (Piyasa B)
Makinenin değeri, PB	<u>87.000PB – 98.000PB</u>	<u>108.000PB</u>

PASSFR.EU

A Digital Learning Platform for Generation Z:
Passport to IFRS®

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union